

**Îtuni anaaé kéwareta mórabi
áíkuyo-yubaq Korítiani-marupaq
Ipítiani-marupaq Póroma watáama
kétitana Tímoti agatáiyé.**

¹ kemá Póroma móragaraq Tímotima ketáái tîbâqawaaraa-nakonopaq kágayaune. wenôpakaraq Áánûqtuni máqte-kayukama mórabi áíkuma Korítiani-marupaqa máa-kayukayopakaraq máqtemma Áánûqtuni waayúkama Karíki-marabaq máa-kayukayopakaraq kágayaune. kemá Îtu Káríqtoni timátíkarai-naqa máunana minnáyaba Áánûqtuma kemmá aúyakaiye.

² ketibotáámá Áánûqtugaraq uyátárai-naqa Îtu Káríqtogaraq yenákátí iráqô-qtataakoma kaayoné-yátáákáráq keráwáqá timíyóye.

³ ketibotáámá Áánûqtuma wenáwîkaraq uyátárai-naqa Îtu Káríqtoma wenáwîkaraq múte yaúyóro. ketibotáámá Áánûqtuma weni paru-yátáákómá keqtáámá kétimenataa wemá keqtáámá timakakí kéumatikaiqtaae. ⁴ ketáámá tú-tiqa kéitanama wemá keqtáámá timakakí kéumatikaitaqaaboqtaa ketáámá móraiq umá káqo-yuma yeqtí yú-aiqtabama yimakakí kéumayikaunatae.

⁵ ketáámá Îtuni tú-tiqa móraiq umá kémayaunataamanibo wegáráq keqtáámá timakakí kéumatikaiqtaae. ⁶ keráwáqá tíwáqnaa íyábámá ketáámá tú-tiqa kéiyé. móraiq umá waayúkama

keqtaámá tíwáqnaa oníq umá miráuma keráwáqá tíwáqnaa kéiyé. miráipoana keráwáqá keqtaáráá éq keráwáqtí tú-tiqa kéinaqa kanaaráq itáíq-itaiq umá máeraq awé umá túma pukáinabaq kanaaráq máero. ⁷ miráuma ketáámá keráwáqtábá íráqô-qtataaqa abarokáq ínîqtabama ketáámá íma yuwéqtaa paá awé kéunatae. ketáámá itáunataama keráwáqá keqtaáráá umá tú-tiqa mayéq timakakí-yataaqa mayánoe.

⁸ ketáái túbâqawaayuo, ketáái tú-tiqa maakáqá Étia-marabaq mayáunayabataama timá-timenaqtaa kéune. mi-tútíqtábámá ketáái akoqnaáma kanaaráq íureqtaaboaqtaa túyánápímmá “puyónúnatae” téqtaa tiráunatae. ⁹ owé. túyánápímmá téqtaa “íbêqa puyónúna-kanaae” téqtaa tiráunataamanibo maará téqtaa ketáámá itaraunatae. ketáámá kenamáárîq ketáái akoqnaárake miráiyaba íma maqma aónanatae. ímibo ketáámá Áánûqtuni akoqnaánapo mirá-onatae. wemá pukáa-kayukama mamá itó-umayikena aúwaraimma kéyimi-naqiye. ¹⁰ Áánûqtuma keqtaámá puí-yátáápíké mamá paá kéumatikaiqtaae. ánibo wemá ókaraq mamá paá umátikaniqtaae. owé. aati-aatimá kataámá íbêkaraq íma káoneqtaama wemá tíwáqnaa iyábátáá awé kéunatae. ¹¹ keráwáqá máqtemma keqtaáyábámá nunamummá timátíkáaro. netuq-wáyúkámá keqtaámá tíwáqnaa iyábá Áánûqtukaq itáiyanaama netuq-wáyúkágáráq “tíkáiye” wekáq anaaékaq tínoe.

¹² ketúyánápíqtáámá kéitaunatae. keráwáqtábágáráq máqte-kayukayabagaraq ketáámá aati-aatimá íma makáqma tímónaraunatae.

minnýababa ketirunóbáqtáá íráqôniq kúiye. min-árúpú-yátáákáráq árai-qtataakaraq Áánûqtunopake wakáunatae. aati-aatimá áá ítaraa-kayukati yinaaé íma wakáunataamanibo paá itaí-yátááqá Áánûqtunopake wakáunatae.

¹³ abo ketáámá aúpáq-áímmá íma keráwáqtôpaq kágayaunataamanibo ketáámá arupú umá kêtunaboqtaa keráwáqá ítama kanaaráq táganoe.

¹⁴ yaímmama áqa ítama kétagaae. uyátárai-naqa Ítu Káriqtoma kumínaqa keráwáqtí táaiqtaba timuqá maránáá kéune. ániibo keráwáqá ketáaiqtaba timuqá maraígáae téq kêtune.

¹⁵ keráwáqá kétéaiqtaba timuqá maránôpoaq kemá keráwáqtôpaqa nôraq itarábi íma yúnnayaba timá tíména keráwáqá ítama tágaigaae téq kêtune. keráwáqá kaayapáq ko timónaiyaba ôriq umá kétikaiye. ániibo keráwáqá yagaroqtamá timuq-yatááqá mayaígáae téq kêtune. ¹⁶ kemá Maaterónia-marabaqa ónááqa ko timónateq uréq mibákémmá yauwéqma kéyeqa yá-timonateq yenaq mikáké kemmá Yúria-marabaqa tíwáqnaa éq timátikaigaae téq kêtune.

¹⁷ kemá nôraq itaráq keráwáqtôpaqa íma uráuno? minnýababama kemá kaayaq-túyánánáq ítarauno? ímiye. kemá miráuma maa-marábí-káyúkámá náayuwabi yeqtí yóyaukakemma “owé” timátuwetamanibo yúyánápímmá “aaqáo” téta teníraq kéuno? ímiye. keráwáqá káonaae. kemá miraráá-náqá ímáune. ¹⁸ Áánûqtuma ketáama kítainana min-áíqtábámá aati-aatimá keráwáqá kaayaq-túyánámmá íma kítaae. kemá “owé” téq túnnama aati-aatimá wenáaimma owé-aatuqmae.

19 Táeratiyaa Tímotigaraq ketáámá keráwáqá abarokáq timá-timeqtaa “Ítu Káriqtoma Áánûqtuni áanikoe” téqtaa tiráunatae. aati-aatimá Ítuma “owé” tin-áímmá anaaékaqa waéqma “ímiye” ítiraunataamiye. aati-aatimá owé-aatuqma-aimma miráuma wáino tiráunataamiye. ²⁰ Áánûqtuni timá akoqnáá umákain-aiqtaba ketáámá keráwáqá timá tímikaunataama mi-máqtéqtábá Ítu Káriqtoma “owé” kétiye. Ítukaqa yemá máqtemma árainmma abarokáq pááq kéiye. miráitababoaqtaa Áánûqtukaq maará téqtaa kétunatae: “miráuma wáino.” téqtaa Áánûqtun-awiqa múte kéyaunyatae.

²¹ taákaq máráaro. Ítu Káriqtokaq ketáái itáíq-itaiq í-yátáákáráqá keráwáqtí itáíq-itaiq í-yátáákáráqá min-nákómá mamá akoqnáá í-náqá Áánûqtue. keqtáá aúyaqmakena ²² wení awaaméqá keqtáábí makáimma minná wení Aokaq-Áágóé. miráuraiqtaba ketáámá wennátáá máunatae.

²³ Korítiani-marabaqa nôraq itaráq keráwáqtôpaqa íma uráuno? minnáyaba kemá timá arútátimenune. keráwáqá mamá timuqá íma maraíyábámá kemá íuraune. Áánûqtuma maamin-áíqtábámá kéitaiye. minná árain-aine. ²⁴ keráwáqtí kúmiq-yataakon áaiqtabama akoqnáá-aimma timá-tikaiyabataama keqtáá íkétikaiqtaae. ímibo ketáámá keráwáqá mamá mirá-umatikaanaqtaa keráwáqá timuqá maránômma keráwáqtí itáíq-itaiq í-yátááqá áqa akoqnáá kéiye.

2

¹ miráuma kemá keráwáqá mamá tirummá

umátikaiyaba íma kétékaitaq keráwáqtôpaqa íma ya timónaraune. ² keráwáqá kemmá mamá timuqá matikánô-kayukaboaq kemá keráwáqá mamá tirummá umátikaiyaba íkétikaiye.

³ keráwáqá kemmá timuqá matikai-wáyúkábóaq miráitaq kemá keráwáqtôpaq uréq tirummá í-yátáaqá mayaiyábá íkétikaiye. minnáyaba naayóbáqá aúbama keráwáqtôpaqa agatáune. kemá keráwáqtábá itáunnama kemá timuqá ímáránaqa keráwákáráq timuqá íma maránoe. ⁴ kemá keráwáqtôpaqa maamin-áúbámá kágayaunanama ketirunóbáqá ummaa kéyaitana tirummá kéitanaboana tiqnumá yaráiye. keráwáqá tirummá ma timíyábá íma kétékaimanibo keráwáqtábá “ôriq umá kétékaiye” téq kemá paá timá-timenaq uráune.

⁵ keráwáqtí aúkápikemma mi-kúmiq-nákómá kekáráq yaímma keráwápíkékáráq mamá tiruqtatáápítáá káutikaiqtaae. ⁶ keráwáqá kétimatumunaqanibo keráwáqá taíganimma máqtemma ímibo taíganimma wemmá táí-meyamma ámikaae. miráoqtabama wemá anón-agaema matáiye. ⁷ íbêqa wení kúmiq-yataaqtabama tiwikátuweraq wemmá umá aíttaaiq oro. keráwáqá wení kúmiq-yataaqa íma paábaq yuwáyanama wení agaeyábámá wemá puíníyô? ⁸ miráuma íbêqa kemá inaa téq kétimatumune. minnâ ókaraq wemmá kaayoné umákáaro.

⁹ min-áúbámá naayóbáqá agatáunama min-áúbánápó keráwáqá maqmá timónaraune. kemá itánáaq uráune. keráwáqá kemá wakútikaraunairaq ínô? ánibo keráwáqá mirá-uraae. ¹⁰ miráinaq íbêqa wení kúmiqtaba tiwikamákaiyaqa kegáráq wení kúmiqtabama tiwikamákanune. Ítu Káríqton-

aurakaqa keráwáqtábá ítáimma kemá wení kúmiqtabama kėtiwikaune. ¹¹ abo ketáámá máqtemma Tááqtaama ákái-qtataaqtabama káoneqtaa wemá íma ayúwáananataa keqtáámá uyátaniye.

¹² kemá Tároqaati-marupaq uráunana uyátárai-nakoma taígani-kayukama mamá yiwírátata Ítuqtaba átê-wataama túnnama ítaraae. ¹³ miráimanibo Tááítati íma máqe-uraitapoq kemá netuq-túyánámmá kéiteq maará téq tiráune: “wemá náakaraq máiyó? kéteq yemmá maará téq timá yímikaune: “kemá kégoune” timátuweq Maaterónia-marabaq kóuraune.

¹⁴ Áánûqtukaq “tíkáiye” tero. Ítu Káríqtokaq yagaroqtaráunanataa Áánûqtuma ketáámá tíwíqme kéwitaqtaa Tááqtaamma uyátái-akoqnaama ketáámá yáíkaa kéunatae. ketáái tóyáuqnapoma Áánûqtu wetábámá máqten-aukapaqa kétima-yimiye. átê-akuq-yataakaa umá mi-kátáágómá yaímma wéyáwé kéiyé. ¹⁵ mi-káyúkámá náayuwabi itáíq-itaiq kéowana Áánûqtu yemmá yauwéqma yiwíráimma yekáqá ketáámá miráuma átê-kuyumma i-qtátáákáá kéunataamanibo mi-káyúkámá náayuwabi aúwaraimma Áánûqtute íma máyáa-yuraqa ketáámá táí-kuyumma i-qtátáákáá kéunatae. ¹⁶ itáíq-itaiq kéo-kayukaraq ketáámá atê-kuyumma aúwaraiqtaba kéunataamanibo íma itáíq-itaiq o-yúráqá puíyábá kabirai-kúyúmmá kéunatae. abó anó-mayaiye. ketáámá maami-máiyáiyábá áraimma kanaarác íma uráunatae. miráimanibo ¹⁷ yaímma óq-wayukama maamin-áímmá tíyábámá móneqa mayaíyábá kényikaiye. mirákómmá ketáámá íkéunatae. ímibo Áánûqtuma keqtáámá aúyaqtikena timátikaraiqtaae.

ketáá wenaúrakaq kémaunatae. Ítu Káríqtooma ketirunóbáqtaá máiqtababoaqtaa ketáámá watáama túnnataama paá arupú-aaikaraq kétunatae.

3

¹ ketáámá kenamááríqtaa ketáái tíwîqa múte kéyauyunataabiyo? keqtaáyábámá keráwáqá mirá téraq kéteo? káqo-kayukama yeqti íráqôn-aaiqtaba aúbama agamá yímîqme uréire oníqtáá íkeunatae. ² keráwáqá kenamááríq aúba-wanaaraa uréq ketáái táaiqtabama kétimayime mááe. ketáái táaikoma miráuma keráwákáqá aúba-wanaaraa uráunataataa máqte-kayukama káoneta kéyorautoe. ³ keráwáqti táainapoma miráuma Ítu Káríqtoni aúba-wanaaraa kéoe. min-áúbátáá ketáámá agatáunataama paá aúba-yatanapo íma agatáunataaibo matúq-matuq umá mái-naqa Áánûqtuma wení Aokaq-Áágóni akoqnáánapo agatáunatae. ketáámá óqtan-auba-wanaaraqa íma agatáunataaibo keqti tirunóbáq agatáunatae.

⁴ Ítu Káríqtoqtababoaqtaa maaminnáyaba ketáámá Áánûqtun aúbaqa akoqnáá kéunatae. ⁵ nói-qtataarabi únnataama íma paá kenamááríqtaa mirá kéunataamanibo Áánûqtu wenamáa wení kaqtó-wayukama máiyaba keqtaámá mamá yokaa kéumatikaiqtaae. ⁶ wemá wenamáa akoqnááma kétimitaqtaa ketáámá káqo-yuraqa wení aúgen-anona-anon-aimma kétima-yimunatae. min-áúgén-ánóná-ánón-áíkmá naayóbáqá Mótetini anón-anon-aimma íkéiye. ímibo Áánûqtuni Aokaq-Áágómá agatáiye. keráwáqá káonae. ámáan-aimma

agamatán-áikómá puí-yátááqá mamé kéimanibo Áánûqtuni Aokaq-Áágómá aúwaraimma kétimiqtæe.

⁷ ókáráq Áánûqtunopake Mótetini ámáan-aimma óqtakaq kubáuma agatáin-aikoma puí-yátááqá waayúkaraq mamé iráine. minnágoma Áánûqtunopake áwáárara kaitatapóata Ítiráeowayukama yemá Mótetini óipimma íma kanaaráq aónaraae. min-ókómá ayuména putíkuraitatagaraqa yemá Mótetini óipimma íma kanaaráq aónaraae.

⁸ miráuma Aokaq-Áágóní mayaímá kéinama uyátamaqma anómma tágama-yataaqa íyaq mayáníyô? owé. ⁹ itáaro. anómma tágama-yataakaraq ámáan-aikoma puí-yátááqá mamé iráitana min-ámmá Áánûqtun-aurakaq kateko-iyábámá anómma uyátamaqma tágama-yataakaraq yíno. ¹⁰ aúgen-anon-anon-aikoma uyátamaqma áwáárara kaitana naayón-ámáán-áikóní tágama-yataaqa íbêqa íwaiye. ¹¹ min-ókómá Mótetini ámáan-aikogaraq pááqyakanaabimma putíkuraimanibo aúgen-okoma Ítu Káríqtogaraq kéimma watúq-watuq umá wániye.

¹² Ítuqtaba íma káoneqtaa awé kéeqtaaboqtaa ááyama-aimma tiyábámá íma ikatíqa kéunatae. ¹³ Mótetima wenóíqa tabaráábenapo yawááq uráiyé. tágama-yataaqa putíkitanaboana Ítiráeowayukama minnáma íma kanaaráq aónaraae. miraráámmá ketáámá íkéunatae. ¹⁴ Ítiráeowayukama yaáqa íwaitana paá máqe-uræe. ¹⁵ íbêkaraq naayón-ánón-ánón-áímmá yemá yoráutaamma miráuma tabaráábegoraa umá yeqtí yúyánámmá yawááq kéiyé. ámáan-aimma yorautíyamma Ítu Káríqtoma wenamáa mi-qtátááqá tabarááberaa umá yeqtí

yúyánákáké kanaaráq matuwániye. ¹⁶ miráimanibo waayúkama waéqma uyátárai-nakon-aama itáama mi-tábaráábémá matúwáitata yemá kanaaráq árain-aimma kéitaae.

¹⁷ Aokaq-Áágómá ketáá matáunataama wemá uyátárai-nakoma wenamáárîq ketirunóbáqtáá máiye. uyátárai-nakoni Aágoma ketirunóbáqtáá kéberaitanama ketáái túyánákómá naayón-ámáán-áípké paá kéumagiye. ¹⁸ ketáái tóipikemma tabaráábema kématuwainikaa umá Áánûqtuni tágama-yataaqa ketáámá kanaaráq aónanunatae. mirá éqtaa ketáámá óíqa aónai-kaapokaa umá wení tágama-yataaqa káqo-yuma keyiraatunatae. ketáámá Áánûqturaa umá uyátá-maqma káureqtaa tágama anóniq umáe kéuyunatae. uyátárai-nakoma keqtáámá miráuma waéqtikenataa wegáráq Aágogaraq ketirunóbáqtáá kémaeyamma mimórámá mááye.

4

¹ Áánûqtuni paru-yatáákómá íraqôniq kéumatikaitaqtaaboqtaa ketáámá maa-máyáímá wemá tímikaitaqtaa kémayaunatae. miráitaqtaa ketáámá áráwáá íkéunatae. ² mi-qtatááqá íma arupú éna íma árai-qtataaqtabama mirá íkéunatae. ímiye. aati-aatimá ketáámá waayúkama íma kémakatunatae. yaímma-wayukama yimuqá maqyikaíyábámá Áánûqtuni watáama íkéwaeraunataamibo paá árain-aimma tágama kétima-yimunatae. ketáái mayaiyábágáráqá Áánûqtun-aurakaqa waayúkama yemá tigaeyábá íma ígáae téq kétune. ³ min-áté-watáágón áaimma ketáá

túnnataama Mótetini óípi yawááq uráinikaa umá yawááq immá Áánûqtunopake nékaq máa-yuyaba mirá kéiyé. miráuma yemá min-ókómá min-áípké yimmá íma kanaaráq aónanoe. ⁴ ániibo Tááqtaama maa-márábí uyátárai-nakoma wemá árain-aimma aónaiyaba yeqtí yúramma mamá karopamá yíkaraiye. miráipoaqta itáíq-itaiq íma kéo-kayukama min-ókómá yekáq tágaimma íma kanaaráq aónanoe. Ítu Káríqtoni tágama-yataakoma íma kanaaráq aónanoe. ániibo Ítu Káríqtoma wemá Áánûqtugaraq mimóráé. ⁵ waabá-káyúkátí yúrikaq Ítu Káríqtoqtaba kêtunatae. ketábátáámá íkêtunatae. abo ketáámá paá kaqtó-wayukataama Ítuqtabagaraq keráwáqtábágáráq mayaímá kémayaunatae. ⁶ Áánûqtu tiráiyé: “ókómá yuwaíyana kumayuqnóbáqá tágaino.” téna tiráitana ketáái tirunóbáqá kumayuqá aúkáimma Áánûqtuni ókómá ketagaiye. wení ókáráq tágama-yataakaraq Ítu Káríqtoni óíkaq ketáámá mamá karátíkáitaqtaa káonaunatae.

⁷ miráimanibo anómma tímikai-qtataaqa Ítu Káríqtoma maami-túráqtáá máunaraq tímikaiqtaae. ketáái túgoma miráuma mararáké-táápéqá tarôq umáranikaa kéiyé. ketáámá káonaunatae. ketáámá mara-táápékáá umá ketúgoma aqnúnîq kéipoana akoqnáágoma ketirunóbáqtáá Áánûqtunopake kéitana keqtááyábá keqtááyôpakemma íkéiyé.

⁸ ketáámá máqten-aukapakemma tú-tiqa matáunamanibo keqtáámá íma yatákáae. ketáái taíbaq-umaamma matáunataamanibo íma aónarauna-yataaqtabataa ketáámá paá awé kéunatae.

⁹ waayúkama keqtaámá táíq kéumatikaaqtaamanibo keqtaáyôpakemma Áánûqtuma íma keqtaá tiyúkaiqtaae. ¹⁰ ímibo ketí túrake abugómá Ítuqtaba kétima-timiye. abo min-ábúgómá óq-wayukagaraq Ítuqtaba kétima-yimiye.

¹¹ máqte-tupaama Ítuqtabama ketáámá púyôwaniq kéunatae. miraúma ketáái tútiq-yataaqtabama waayúkama Ítuni mái-akoqnaama káonaae. ¹² ketáámá puyónúna-waaqokaq kéyunaboaqtaa keráwáqá aúwaraimma Ítunopake kanaaráq mayánoe. ¹³ owé. ketáámá Áánûqtuni watáagoma agamatá-kánnáábí tiráiniq umá ketáái táaikoma itáíq-itaiq íyábámá mórai q kéiyé. maará kéiyé:

“kemá itáíq-itaiq kéepoaq tiráune.”

téna mirá kéiyé. miráuma ketáámá miraráá umá máunatae. itáíq-itaiq kéeqtaaboaqtaa kêtunatae. ¹⁴ itáaro. Áánûqtuma náawabi uyátárai-naqa Ítu Káríqtomma pukáipike mamá itó-umakaraimma wemá Ítute keqtaágáráq pukáanabikeqtaa mamá itó-umatikanoqtaae. keqtaágáráq keráwákáráq wenôpaqa Áánûqtuma tiwéqmenataa uwíniye. ¹⁵ ketáámá nôrawabi kéeqtaama keráwátábátáá túyánámmá kéitaunatae. máqte-kayukama náayuwabi Áánûqtuma wení íráqô-qtataakomma yímî-kayukama weqtábá yimuqá kémareta wení tágama-yataaqtaba tínoe.

¹⁶ miráuma ketáámá íma áráwáá kéunatae. ketúgoma máqte-tupaama uyátá-maqma aqnúníq kéimanibo ketirun-íyápógómá uyátá-maqma akoqnaá kéiyé. ¹⁷ áraimma ketáái ummaa-yátáákómá maa-márábímmá pááqyamma wáena

ayáqtáá-kanaaraq íma wániye. ketáái ummaa-yátááqá maa-márábíqtábámá watúq-watuq umá wái-tagama-yataaqtaba yokaa kéumatikaiqtaae. mi tágámá-yátááqtábábóaqtaa ketáái ummaa-yátááqtábámá íbêqa “pááqya-qtataare” kêtunatae. ¹⁸ miráitaqtaa waayúkama kanaaráq aónaa-qtataaqtabama ketáámá túyánámmá íma kéitaunatae. abo mi-qtátáákómá pááqya-kanaabi paá ánataginiye. miráimanibo waayúkama kanaaráq íma aónaa-qtataaqtabama túyánámmá kéitaunatae. abo mi-qtátáákómá Áánûqtuni márûpaq watúq-watuq umá wániye.

5

¹ ketáái tógoma miráuma tabaráábe-naupaq pááqya-kanaabi máunaikaa kéíye. ketáámá kéitaunatae. tabaráábe-namma ánataginaqtaama ketáámá Áánûqtunopake aúge-namma mayánúnatae. min-áúgé-námmá waayúka imá tarôq ínômanibo Áánûqtuma tarôq umákaimma aúge-tutaama wení márûpaq mayánúnataama matúq-matuq umá mánoe. ² íbêq-kanaaraq maami-túráqtáá máeqtaama taáma kémareqtaa aúge-tuyabataa tikaikáae téqtaa kêtunatae. ³ ketáámá Áánûqtuni márûpaqo úyônanataama ketáái tirun-íyápógómá óq-tuwaratitaa mayánîmanibo ⁴ íbêqa maa-túráq máeqtaa ketáámá Áánûqtuni márûpaq uwíyábámá ôriq umá kêtikaitaqtaa anómma taáma kémaraunatae. íbêq-tugotaama puínana anaaékaqa ketáái tirun-íyápógóqtábátáá íráqômma uyátá-maqma óq-auwaratima mayánîqtaba kêtikaiqtaae. ketáái puítúgótáámá káqon-auwaratigote wenamí-kenamin

íyana aúge-tuwaratigotaama matúq-matuq umá mániye. minnáyaba ketáámá timuqá kémarauatae.

⁵ miráuma Áánûqtuma keráwáqá maaminnáyaba mamá yokaa kéumatikaiye. wení Aokaq-Áágómá awaaméqá tímikaipoaqtaa mi-qtátáákómá yínîqtabama akoqnáá umá kanaaráq itánúnatae.

⁶ miráuma puíyábámá ketáámá íma ikatîq kéunatae. ketáámá káonaunatae. íbêq-turaq máeqtaama ketáámá uyátárai-nakokaq ímáunatae.

⁷ ketáái túrapikemma íma káonaunataamanibo ketáámá Áánûqtukaq itáíq-itaiq únnataama maami-qtátááqtábá “áraine” téqtaa kéitaunatae.

⁸ miráuma puí-yátááqtábámá ketáámá ikatîqa íkéunatae. owé. ketáámá maa-tútáámá paábaq yuwéqtaa uyátárai-nakote ko yagaroqtaanatáámá keqtaámá uyátá-maqma íraqôniq umátikaniqtaae.

⁹ miráimanibo ketááma maa-márábí mánunataabi wení márûpaq mánunataama wekáq mamá timuqá marakánáqtaa kéunatae. ¹⁰ itáaro. mi-kánáámá yínaqtaama ketáámá máqtemma Ítu Káriqtoni yainá-ábíqtátágóní aúbáq itó-onunatae. mi-kánáaráqá ketáámá móra-mora-yuma meyámmá mayánúnatae.

íraqôn-aaiqtaba maa-túráqá tarôq únnataama íraqô-meyamma mayánúnataama táí-aaiqtaba maa-túráqá tarôq únnataama táí-meyamma mayánúnatae.

¹¹ itáaro. min-ákóqnáá-yáínái-kánáámá yínîpoaqtaa ketáámá waayúkayaba ikatîq kéeqtaa káqo-yuma timá-yimiyaba maqmá káonaananataa Ítuma yeqtí kúmiq-yataapike yemma yiwirániye. Áánûqtu ketáaimma aónatukaiye. keráwákáráq ketáaimma keréwáqti tirukaké kéitaae. ¹² móragaraq ketáái tíwîqa múte kéyauyunataabiyo? ímibo

keráwáqá keqtaáyábá timuqá maraígáae téqtaa kêtunatae. ániibo mi-káyúkámá máqten-aiqtaba kéiteta mirá-oyuyaba kanaaráq yauwéqma tímá-yimigaae téqtaa kétune. mi-káyúkámá móra-waigomma aónaawana yeqtí yúrakaq íráqôniq éna kéitaawana yeqtí yaákaq íráqôniq kéitata wenáama yemá kéitaae. miráimanibo wenarunóbákémômô yin-ááímmá aónama arútáaro. ¹³ yaímma keráwápikémmá téq ketáái táagoma Áánûqtaba paá “naginaagí-aine” kêtemanibo ketáámá mirá téqtaa keráwáqtabátáa túyánámmá kéitaunatae.

¹⁴ ketáámá nôrawabi únnataama Ítu Káríqtoni kaayoné-yátáákómá mamá mirá-umatikaiqtaqtaa mirá kèunatae. Ítu Káríqtoma máqtemma keqtaáyábá pukáitaqtaa kéitaunatae. ketáái táí-aaikoma mimórá táoqa wemá képuitana ánataguraiye. miráuma máqte-kayukama paá yenamááríq yetábá mamá íráqôniq iyábámá Ítuma mirá íma ígáae téna kétiye. ¹⁵ ímibo máqte-kayukama wemmá amuqá marakaígáae téna kétiye. yeráwáqtabámá wemá púítana Áánûqtuma wemmá pukáipike mamá itó-umakaraiye.

¹⁶ naayóbáqá ketáámá Ítu Káríqtomma íma aónaraunaraqtaama maa-márábí-káyúkaráá umá wemmá aónaraunatae. miráimanibo íbêqa kéitaunataama wemá keqtaráá umá waayúkama íma máqe-uraiye. ániibo ketáámá maa-márábí-káyúkaráá umá waayúkati táí-aainabi íráqôn-aaiqtabama ítiraunatae. ímibo ¹⁷ móra-waigoma Ítu Káríqtokaq itáíq-itaiq kéitanama Áánûqtuma wení arunóbáqá mamá aúgeniq kéumakaiye. wení

naayón-áálkómá ánatagitana aúgen-auwaraimma áaimma átáma kémayaiye.

¹⁸ naayóbáqá waayúkama Áánûqtuni namuro-wáyúkámá íma máqe-uraakaqa Áánûqtuma maami-máqté-qtátááqá mirá-uraiye. minná wemá waayúkama wekáq yauwéqma yiwíqmena uwíyábá Ítu Káríqtomma timákáraiye. mikáké wemá káqo-yuma wekáq yauwéqma yiwíqme íyábá keqtáámá aúyakaiye. miráitana ketáái táagoma maará-uraiye. ¹⁹ waayúkama Áánûqtukaq yauwéqma yiwíqmena íyábá Áánûqtuma Ítu Káríqtoni arunóbáq máitana maa-márábí kukáiyeye. náayuwabi yemá maamin-áímmá itáa-yuma Áánûqtuma yeráwáqtí kúmiqtabama íma agayániye. ánibo mi-kátáámá keqtááyábá “kanaaráq tínoe” téna Áánûqtuma kamuqá ítátimikaiqtaae. ²⁰ márûqtaba-maruqtabama kemmá Ítu Káríqtoma timátíkaraitaq maamin-áímmá kétune. ketí tóyauqnapoma Áánûqtuma keráwáqá kétaayaiye. Ítu Káríqton-awikaq téq máqtemma kétima-yimune: “kúmiq-yataapike waeréraq Áánûqtukaq yauwéqma yero.” téq kétima-yimune. ²¹ abo Ítu Káríqtoma kúmiqa íma wáinana Áánûqtuma ketáái kúmiq-yataaqa mamé wemmá ámikaiye. miráuma ketáámá Ítu Káríqtogaraq mórabiqtaa Áánûqtun-aurakaqa kateko umá kanaaráq mánunatae.

6

¹⁻² ketáámá Áánûqtuni mayái-wáyúkámá keráwákáq inaa kétunatae: “maamin-íráqó-

qtátááqá Áánûqtuma keráwáqá kétimimma paábaq íma yúwáaro.” téqtaa kétima-timunatae. abo Áánûqtuma wení wataáama agamatá-kánnáábímmá maará kétiye:

“íráqô-kanaaraqa keráwáqtí táama ítaraune. mi-kánááráq kemá keráwáqá aúyatikareq keráwáqtí kúmiq-yataapike tiwiraiyábámá kemá tíwáqnaa uráune.”

téna Áánûqtuma wení wataáama agamatá-kánáábímmá kétiye. ítáaro. ibêq-kanaaraqa Áánûqtu keráwáqá tiwiránéna yokaa kéiyé. owé. ibêq-yupaama keráwáqtí kúmiq-yataapike tiwiránáae téna kéiyé.

3 miráuma maami-qtátáákómá Áánûqtunopakemma waayúkama mamá yáínáimma mirá-qtátááríq íma kéunatae. mirámô onayábatáámá waayúkama ketáái mayaiyábámá téta “yemá aammá kárabaae” téta íma kanaarácq tínoe. 4 abo ketáámá Áánûqtuni mayai-wáyúkámá máeqtaa ketáámá nôrawabi onayábatáámá Áánûqtuma mamá amuqá maraíkáae téqtaa kétunatae. ketáámá tú-tiqa kémayeqtaa ummaayátáákárácq matáunatae. 5 yemá keqtáámá tebûqa kétumetataa ánná-naupaq tiwíqma tíkaraaqtaae. taígani-kayukama áikuteta keqtáámá iyámma umátikaraaqtaae. ketáámá kamáa káeqtaa taígani-nokaamma túmá íma waéqtaa taíbaq-yupaama aáwaa íma naráunatae. 6 miráimanibo ketáái táaikomá kúmikaraq íma wáqe-uraiye. ketáámá kaayoné kéeqtaa waayúkayaba yaákare yiwé uráunatae. tirummá áraimma yímikaune. Áánûqtuma keqtáá

íráqôniq umátikenataa wení Aokaq-Áágómá itaí-yátáákáráq akoqnáágaraq tímikaiqtaae. ⁷ ketáámá árain-aimma tiráunanataa ketáái arupú-aaikoma iyebóráá uráitaqtaa namuro-wáyúkámá tiyááneparabi tiyáánurapaqtaama ááíkaa uráunatae. ⁸ yaímma-taoqa waayúkama keqtaáyábá íráqôn-aimma kététa yaímma-taoqa táí-aimma tirááe. yaímma-taoqa ketáái tíwíqa múte kéyauyeta yaímma-taoqa timá tigaeráq tíkaraaqtaae. ketáámá árain-aimmo kétéunataama yaímma-wayukama kaaqaari-áíqtábá túbi marétataa ketáái táayabama “makatí-áiné” téta tirááe. ⁹ waayúkama yemá tíwíqa ítaretamanibo keqtaáyábámá téta “yeqti yíwíqa íma wáíye” téta tirááe. yemá keqtaáyábámá “képuyoe” téta tirááamanibo ketáámá maakáqá wamá máunatae. yemá keqtaámá ayáá atíkarraqtaamanibo ketáámá íma tíkamma pukáaqtaae. ¹⁰ ketáámá tiruqtabátáá uráunamanibo mimórá táoqa uyátárainakoqtaba timuqá kémarauunatae. móneqtabama ketáámá áwáyoq-wayukaraa máunataamanibo watúq-watuq umá wáí-yataaqtabama waayúkama mamá oóta-kayukaraa umáyíkarauunatae. ketáái oótamma íma wáímanibo máqte-qtataaqa Ítu Káríqtokaqa ketáái minnáe.

¹¹ Korítiani-marupaq ketíbâqawaayuo, maamin-áímmá keráwáqtôpaq agayáunataama ketáái tirunóbákéqtáá kéwiye. ¹² ketáái tibâqawaayuo, keráwáqtábámá ketáámá tirummá timí-yátááqá íma yáqtokaunataamanibo keqtaáyábámá keráwáqá tirummá timí-yátááqá yáqtokaee. ¹³ ketáái iyápógoqtaba túnnaiqtaa umá maamin-áímmá kétima-timunatae: “keráwáqti tiyáámma

keqtaáyôpaq árúqtuweraq ketáámá keráwáqtábá tirummá timúnnaiqtaa umá keráwáqá keqtaámá tirummá tíméro.” téqtaa kétunatae.

¹⁴ íbêqa ókaraq kétima-timunatae. minnâ itáiq-itaiq íma kéo-yutema yagaroqtamá mayaímá mayaíyábámá íma maqmá aónaaro. íraqô-qtataakaraq kúmiq-yataakogaraqa mórabi íma kanaaráq yagaroqtamá wíyóye. mimórá táoqa tágama-yataakaraq kumayuq-yátáákáráqá mimóráiq íma íyóye. ¹⁵ móraiq umá Ítuyaa Tááqtaama náaraq umáwaq mimórá-yúyánákáq maraíyóyô? móra-waigoma Ítukaq arummá ámí-waigoma náaraq umáwaq arummá íma ámín-nakotema yagaroqtáníyô? ¹⁶ ketáámá matúq-matuq umá mái-Aanuqtuni anó-monoq-namma máunatae. ketáámá Áánûqtuni anó-monoq-nakotaama óqtakarabi yaataq tarôq uráa-qtataakotetaa kenaaráq anón-anon-aimma tenúnataabiyo? ímiye. abo Áánûqtuma wenamáárîq naayóbáqá agamatá-kánnáábímmá tíráine:

“kemá yeqtí yirunóbáq maéq yeráwáqtê uréire ónúne. kemá yeqtí Áánûqtu máenata yemá ketí waayúkama mánoe.”

téna kétena ¹⁷ káqon-aimma tíráine:

yeqtí aúkáapikemma yuwéraq yetôpake yatáqma nékaq máero. yaímma-yataaqa óqa uyátárai-nakokaq amíyamma íma ánekuiyaqa kemá keráwáqá tiwiránúne.

¹⁸ kemá keqtibomá máenaq keráwáqá ketáanimaarabi ketiyáámúmaaqa auránoe.”

téna Áánûqtuma tíráine.

7

1 ketí tíkái-tibaqawaayuo, mirá téna tiráimma keqtááráq anómma timá akoqnáá umákain-aimma tímikaiqtaae. miráipoaqtaa ketáámá ketáái tügenabi tirun-íyápógómmá mamá táíq i-qtátáákónôpakemma waeránátae. Áánûqtuma wetábá ikatîqtaa únna-naqa máimma weqtábá aokarîq umá máiyabaae téqtaa ketáámá mánatae.

2 móragaraq kétima-timunatae. keráwáqtí tiyáamma keqtááyôpaq yaíkáráaro. ketáámá keráwáqá íma mamá táíq umátikeqtaa tú-tiqa í-yátááqá íma tímikaunatae. aati-aatimá ketáámá keráwáqá íma komarummá uráunatae.

3 mirá téq túnnama keráwáqá íma tigaaeráq mamá kéticaunamanibo mirá téq túnnama kemá ketirummá keráwákáq kétimeq maamin-áimná naayóbáqá timá tímikaunnae. ketáágáráq keráwákáráqá puyónúnataabi tú wamá mánunataama mimórá-túyánákáq áíkuma mánatae.

4 kemá keráwáqtábá kamuqá kéiteq keráwáqtí túma mamé kéuyune. keráwáqá kemná umá tíqtaaiq kéo-kayukae. keráwáqtábábóaq kemá tú-tiqa kéitaqa timuqá kémaraune.

5 Maaterónia-marabaqa ketáámá tú-tiqa ôriq umá matáunatae. miráitana ketáái tógoma íma kanaaráq aagaráye. máqten-aukapaq ummaa-yátááqá wáqeuraiye. amegaa-túrátáámá ááiq-yataaqa abarokáq kéitana tirunóbátáámá ikatîqa í-yátááqá mirá-uraimanibo 6 Áánûqtu kégumena mi-káyúkámá náayuwabi yú-tirabi ummaa-yátááqá kémayaa-yuma yíwáqnaa kéiyee. Tááítati yayamá irénaboana kemná umá tíqtaaiq uráiyee. 7 wemá íma paá yi-wáígómá

mirá-uraibo wení watáagoma keráwáqtábá ti-wáígómá kemmá umá tíqtaaiq uráíye. wemá keqtáá timá tímîmma wemá keráwáqtê máitaqa keráwáqá wemmá umá aítaaiq kéeq keqtábá aónanaqtaa kéune téq tewana wemá timá tímikaiye. mi-kúmíq-yátááqá abarokáq pááq uráiqtabama keráwáqá tiruqtábá urááe téna timá tímikaiqtaae. keráwáqá keqtábá tiruqtábá umátíkáan-aimma wemá kétima-timitaqa kemá timuqá makáune. ⁸ketí aúbama mi-kúmíqtábá naayóbáqá agatáunama min-áúbámá minnýabagaraq tiruqtábá uráamanibo minnámo yuwáunana uráimma minnâ íráqône. pááqya-kanaama kemá min-áúbámá yuwaíyábámá tiruqtábá uráunamanibo íbêqa kemá kéitaunama keráwáqtí tirummá í-yátáákómá íma ayáqtáá-kanaaraq wáqe-uráíye. ⁹ íbêqa kemá timuqá kémaraune. nôraq itaráq timuqá kémarauno? keráwáqá íma timuqá márâqtababiyabo keráwáqá waeréq aúgen-amma matáatababoq kemá timuqá makáune. keráwáqtí tirukómá Áánûqtumma ákáiniq kítapoq keráwáqá tiruqtábá urááe. miráuma ketáámá keráwáqtí itáíq-itaiq í-yátááqá íma mamá táíq uráunatae. ¹⁰ arummá í-yátááqá Áánûqtuma mamá abarokáq i-wáígómá waayúkama keqtáámá tirummá mamá kéwaeraiye. mirái-waigoma Áánûqtuma keqtáámá kanaaráq tíwáqnaa íniye. minnýabama ketáámá timuqá kémaraunatae. miráimanibo ketáámá maa-márábí-káyúkaráá umá tiruqtábátáá onnamá minnágoma keqtáámá tíkamma puíníqtaae. ¹¹ keráwáqtí tú-tiqtababoana íráqô-qtataariqa keráwáqtábá Áánûqtuma umátíkáimma aónaaro. tú-tikakemma nóí-qtataarabi

abarokáq iqtábámá túyánámmá ítáaro. arútama yabi-í-wáyúkámá aúkááe. keráwáqtí otaammá íma wáítaq tiráátiyabataa urááe. keráwáqá iyánáaq kéeq náayuwabi otaammá kutáá-yuyabama týamma umá yíkaraae. keráwáqá kemmá timónaiyabama wagéatikeq urááe. otaammá kúyo-yuma keráwáqá yemmá anónnáma táí-meyamma yímikaae. miráuma minnágoma keráwáqtí íráqôn-aaimma kétiraatinataa keráwáqtí tigaae-yátááqá íkewaiye.

¹² min-áúbámá kemá agatáunama miráuma íma kúmiq-narabi otaammá kutái-waigoqtaba agataúpo keráwáqtábá agatáune. min-áúbámá keráwáqá kéyorauteqa Áánûqtun-aurakaqa áraimma ítáamma keráwáqá keqtáá tirummá tímikaaqtaae. ¹³ minnáyaba ketáámá umá yíqtaaiq kéunatae.

Tááítati wemá keráwáqtábá tááugaa kétenama amuqá kémaraítaqtaa ketáágáráqá timuqá uyátá-maqma makáunatae. íbêqa keráwáqtábámá wemá kaayaq-áúyánámmá íkéitaiye. ¹⁴ taígani-taoqa keráwáqtí tumá mamé uyúnnayabama íbêqa keráwáqá wemmá aráátiraamma keráwáqtábá kemá túma mamé uyúnnama íma arábaraune. kéma túma maméq uyún-aikoma áraimma abarokáq uráíye. ¹⁵ ánibo Tááítatima wenáama yaguyaqtukáaqtaba aákaq matokéna keráwáqtábá arummá kétimiye. keráwáqá wemmá awíqme keráwáqtí naaúpaq uréq tikaq múte ákaraae téna kétéye. ¹⁶ keráwáqtábá kamuqá kéitatuwepoaq kemá timuqá ôriq umá kémaraune.

8

¹ ketáái tîbâqawaayuo, ketáámá Áánûqtuni

íráqô-qtataakoma wení waayúkama maakáq
 Maateróniabaq áíkuyo-yuraq miráiqtaba timá-
 timenaqtaa kéunatae. ² mi-káyúkámá yemá anómma
 makatí-yátááqá mayéta yútiq-yataaqa taíganimma
 mataáe. miráimanibo yemá Ítuqtabama yimuq-
 yatááqá ógiqma kémayaae. yemá ôriq umá áwáyoqa
 máqe-uraamanibo yemá aáwarabi unáákáqtôma íma
 makáawata ítaretaboata yíwáqnaa í-yátááqá áwáyoq-
 wayukama Yérútáarebaq máa-yubaq yúwáawana
 uráiyee. ³ yeqtí oótapikemma taíbaq kéyime. mirá
 kéeta ketáá yemmá yimónáúnataama yemá
 aqtóráríq o-qtátáákáráq kéyime. minnárakemma
 yemá anónnáma yauwéqma íma mayaígóníq umá
 kéyime. ⁴ áraimma yemá yeqtí mónerabi oótamma
 Yérútáarebaq áwáyoq-wayukama yimíyábámá
 keqqtááráq inaa téta ítama aónaraae. ⁵⁻⁶ ááqibo yemá
 taíbaqo yímemma ketáámá íma yimónaraunatae.
 áqnaabaqa yemá yenamááríq yetábá uyátárai-
 nakomma ámîqtuweta mikákémmá yenamááríq
 yetábá Áánûqtuma akáinaiq íyábá keqqtáámá
 tímikaae. Tááítatima wemá keráwáqá koma
 kétimonenama keráwápíkémmá keráwáqtí amí-
 yátááqá Áánûqtuni waayúkayaba Yérútáarebaq
 máa-yuyaba wemá áaimma átama áíkaiye. íbêqa
 maamin-áúbámá keráwáqtôpaq maména kéwiye.
 miráuma maami-máyáímá mamá ánataikaae téqtaa
 timá ámikaunatae. miráuma wemá keráwáqtí
 amí-yátááqá mamá yorupáina-waigoma keráwáqtí
 amí-yátáákómá keráwáqtí tirukaráq kéyime téna
 yiráátiniye. ⁷ keráwáqtí íráqôn-aimma anóne.
 ánibo Ítukaq itáíq-itaiq umá kéyaqtoraae. íráqôn-
 aimma kétéwana keráwáqtí itái-yátáákómá anóne.

keráwáqá tirummá keqtaá tímêqtababoq arútái-qtataariq ínéq kéoe. keráwáqá taíbaq matáawaqtaa keráwáqtí paru-yátáápíké uyátá-maqma yimígáae téqtaa kétunatae.

⁸ minnýaba kemá keráwáqá íma kéwakutunamanibo kemá máqtemma Áánûqtuni waayúkama maakáq paá yimónáunama taígani-qtataaqa miráuma kéyimewaq kemá keráwáqá tirummá yimíyábá makáqma kétimonaune. ⁹ Ítu Káríqtoma keráwáqtábá arummá tímîmma káonaae. wemá máqte-qtataaqa makáimanibo keráwáqá mamá íráqôniq umátikaniqtabama wemá áwáyoq-naqa maa-márábímmá aúkáiye.

¹⁰ írêq-karitimaatiraqa keráwáqá áqnábariq umá Ítukaq itáiq-itaiq o-káyúkámá Yérútaárebaq máa-yuma yíwáqnaa ínéq túyánámmá Ítaraae. miráitaq yetôpaqa aáwakaraq mónekaraq yúwáawana uráiye. miráitaq íbêqa maará kétune. ¹¹ nóinawabi áaimma átáreq mamá ánataraaqtabama taákaq máráaro. minná íráqô-qtataare. miráinaq nôraq umáwaq kanaaráq keráwáqá yimínô? mûtûq yímero. ¹² waayúkama náaraq umáwabi mûtûq yímêmma minná íráqône. ketáámá nôraq umáwabi matoráunataama Áánûqtuma káonena íma matoráuna-yataaqtabataama minná “yímero” téna íketiye.

¹³ maamin-áímmá tennayábá keráwáqá taíbaq yimíyatawaq tébakaq Áánûqtuni waayúkama pááqyamma yimínoe téq íma kétune. ¹⁴ ímiye. máqte-kayukama náaraq umáwabi mûtûq yimínêtama yímero maa-kánáaráqá keráwáqá Korítianibaq-wayukama taíbaq kématoraamanibo Áánûqtuni

waayúkama Maateróniabaq máa-yuma yemá yenamááríq aáwaqtababi móneqtaba kéoe. anaaékaqa yemá taíbaq mayáiyaqa keráwáqá tíwáqnaa iyábá iyatama yemá keráwáqá tíwáqnaa ínoe. miráráa umá keráwáqá wenáwáqnaa-wanawaqnaa oro. ¹⁵ Áánûqtuni agamatá-kánnáábí maará téna kétiye:

“min-nákómá náawabi taíbaq mamá álkui-waigoma mórama áábátákáríq íkétana min-nákómá náawabi pááqyamma mamá álkui-waigoma umaatamá kémaiyaiye.

téna mirá kétiye. ¹⁶ Áánûqtuma Tááítatimma mamá keráwáqtábá arummá timí-náqá aúrakaraiye. minnýaba kemá Áánûqtukaq timuqá kémaraune. ¹⁷ ketáámá Tááítatiqtaba maamin-áúbámá maména keráwáqtôpaq wíkáae téqtaa kêtunanataa wemá ôriq umá kákaiye.

¹⁸ ketáámá Tááítatite yagaroqtamá móra túbâqawaaraa-naqa timákaunanataa mibáq kéwiye. wemá Áánûqtuni átê-wataama waabá-káyúkáráq kêtitataboata taígani Áánûqtuni waayúkabikemma wemmá wenóikaq káonaae. ¹⁹ Ítukaq itáíq-itaiq o-káyúkámá yemá wemmá ketáátê wiyábámá taígani-kayukabike aúyarakaraae. wemá áwáyoq-wayukama itáíq-itaiq kéo-yuma Yérútáárebaq máa-yuyaba amí-yátááqá yorupaíyábámá wemá Tááítatima áwáqnaa íniye. miráinata óq-wayukama Áánûqtuni waayúkama wenáwáqnaa-wenawaqnaa ínéta aónéta Áánûqtun-awiqá múte yauwínoe.

²⁰ kaayaq-nákórátá yagaroqtamá mamé kéwiatama waayúkama téta “maami-táíbáq-

mónéqá yuwáunanataa wimmá íarutainiq únatae” téta kanaaraq ítinoe. ²¹⁻²² Áánûqtun-aurakakaraq waayúkati yúrakakaraq arútainiq ónáqtaa kéunatae. miráitaqtaa maami-kááyáq-nákátê yagaroqtamá wínîmma káqomma móra-naqa ketáámá kétimakaunatae. taígani-taoqa wemmá makáqma aónáunataama wemá aati-aatimá yíwáqnaa íyábámá ôriq umá kákaiye. íbêqa wemá keráwáqtábá kamuqá kéitenaboana uyátá-maqma yíwáqnaa íyábá kákaiye.

²³ Tááitatima ketíbárawaama keráwáqá tíwáqnaa íyábá ketê mayaímá yagaroqtamá kémayaiye. ániibo káqomma maa-kááyáqá tibâqawaaraa-nakama yenákámá Áánûqtuni waayúkama áíkuyo-yuma timáyikaayata kéoye. min-nákámá miráuma Ítu Káríqtoni tágama-yataakoni amammóye. ²⁴ yemmá keqtirummá yimígónîq umá yímero. mirámô íyatama máqtemma keráwátábátáá túma maméqtaa uyúnnataama minná “árainé” téta tínoe.

9

¹ Áánûqtuni waayúkama Yérútáárebaqa yíwáqnaa íyábámá kemá keráwáqtábá íkétune. ² keráwáqá yíwáqnaa ínéq oqtábámá kemá kéitaune. kemá keráwáqtábámá Maaterónia-wayukaraqa túma mamé uí-áímmá tiráune. maará téq timá yímikaune: “ketáái tibâqawaayuma Karíki-marabaq Korítiani-marupaq máa-yuma yemá írêq-karitimaatiraqa yíwáqnaa ínéta yokaa uréta paá yokaa umáae kéuyoe.” téq timá yímikaune. keráwáqá yíwáqnaa ínéq yokaa uráatababoana yemá mamá yíwáqnaa íyábámá yíkaraiye. ³ íbêqa kemá kaumo-wáyúkámá

timáyikaunata keráwáqtábátáá tú mamé uí-áímmá túnnayabataa “árainabiyo?” téta itáneta kéoe. keráwáqá keráwáqtí amí-yátááqá yokaa umá mánoe téq timá yímikaune. ⁴ miráinata anaaékaqa Maateróniabake-kayukama yemá ketê yagaroqtamá uréta timónáiyamma keráwáqá yokaa íuraiyanama ketáái tigaemá anómma wániye. ketáámá keráwáqtábámá túma mamé uí-áímmá timá yímikaunatae. miráimanibo keráwáqá yokaa ímo uráiyana keráwáqtí tigae-yátáákómá ketáái tigaemá uyátá-maqma anómma wániye. ⁵ miráuma maami tîbâqawaaraa-kayukama áqnáabaqa keráwáqtôpaq íyamma minná íráqône. mí-mónéqtábá yiménúne téq timá akoqnáá uráamma yemá keráwáqá tíwáqnaa umá mamá yorupánoe. miráuma yokaa kéinaraq kemá ko yamá ónúne. amí-yátááqá áqa yokaa uráiyana Yérútáárebaq máa-yuma yemá “keqtáá timínéq kéoe” téta itánôwaqtaa ketáámá keráwáqá íma tiyárekaq yoráunaqtaa mirá kéoe. ⁶ taákaq maannáyaba máráro. náawabi yópi pááqyan-anayumma uqmaréna-waigoma pááqyan-aawaqa mayánîmanibo náawabi taíbaq-anayumma uqmaréna-waigoma taíbaq-aawaqa mayániye. ⁷ miráinaq keráwáqá móra-mora-yuma nôraq umáwabi yimínéqa yiméraq móra-waigoma káqo-wamma ayárekaq íma yoraíno. náawabi yimíyábá amuqá márái-waigoma Áánûqtuma weqtábá kákaiye. ⁸ keráwáqá nói-qtatabi íya-qtataaqtabama taíbaq-tuyanamma íma itáaro. Áánûqtuma keráwáqá nói-qtataaqtababi o-wáígómá uyátá-maqma timíniye. miráipoaq keráwáqá aati-aatimá káqo-kayukama kanaaraq

yimínoe. ⁹ Áánûqtuni wataáama agamatá-kánnáabi mirá téna kétiye:

“wemá áwáyoq-wayukama taígani kéyimitana wení
kaayoné-yátáákómá watúq-watuq kétiye.”

téna Áánûqtuqtaba kétiye.

¹⁰ waéqma itaí-áímmá ítáaro. ánayumma úbî-waigomma Áánûqtu wemmá ánayumma kámiye. mikáké ánayumma úbî-waigoma anaaékaqa aáwaqa mamá kénaiye. miraráá umá Áánûqtuma keráwákáráq timínaq keráwáqá kanaaráq kaayoné-yátáákómmá ubínoe. mikákémmá kaayoné-yátáákómá taíganin-aramma pááq ínoe.

¹¹ Áánûqtuma keráwáqá umaatamá timínaq keráwáqá aati-aatimá káqo-yuma yímîqma kanaaráq ínoe. miráuma mi-káyúkámá yemmá keráwáqá yíwáqnaa o-yúmá Áánûqtukaq “tíkáiye” téta kerawáqti amí-yátááqá yemmá yímênatataama tínoe. ¹² káqo-yuma yimíyábámá mirá-uraiye.

keráwáqti amí-yátááqnápó Áánûqtuni waayúkama Yérútáárebaq máa-yuma yíwáqnaa íyana keráwáqti amí-yátááqtábámá yeqti yimuq-yatáákómá yuwáaqma wéyáwé íniye. mirá-iyaqtabama yemá taígani-taoqa Áánûqtukaq “tíkáiye” téta tínoe.

¹³ miráinata ókaraq keráwáqti amí-yátáákómá yemmá yirááténama minná Ítukaq keráwáqti itáiq-itaiq í-yátááqá árai-qtataare. keráwáqá yemmá kéyimiayatama káqo-yugaraq Áánûqtukaqa “tíkáiye” tínoe. keráwáqtábá yemá téta “átê-wataama kéitepoaq mirá kéoe” téta tínoe. ániibo taíganimma keráwáqá yíwáqnaa oqtábámá yemá Áánûqtun-awiqa múte yawwínoe. ¹⁴ anómma íráqô-

qtataakoma Áánûqtuma keráwápí makáitataboata yemá máqtemma keráwáqtôpaq yínéta kéoe. yemá keráwáqá yirummá kétimeta keráwáqtábá nunamummá tínoe. ¹⁵ Áánûqtuni anómma timí-yátááqtábámá wekác “tíkáiye” ténátae.

10

¹ kemá Póroma íbêqa Ítu Káríqtoni kaayoné-yátáákárác kétima-timune. kemá nékaq máeqa akoqnáá-aimma kétima-timunamanibo kemá keráwáqtê máeqa aqnún-áímmá kétima-timune téta yaímma-yuma kéte. ² kemá keráwákác inaa kétune. keráwáqtôpaq onnamá kemá keráwáqá akoqnáá-aimma mamá timá-timiyabama íoro. kemá akoqnáá-aimma tíyábámá kanaarác kéitaune. ánibo yaímma keráwápíkémhá téta keqtááyábámá “maa-márábín-ááímmá kéwaraae” tiráamma min-áímmá íma áraíne. ³ ketáámá maa-márábíqtáá máunamanibo maa-márábín-áímmá íma kéwaraunatae. miráuma maa-márábí-káyúkámá ááíqa kéowaqtaama ketáámá ááíqa íkéunataae. ⁴ ketáái iyebógómá maa-márábí-káyúkátí iyebógóráá íma uráíye. táígo-qtatakoni tí-kúrúhá yawitínîqtaba ketáái iyebógómá Áánûqtuni akoqnáárake kéíye. ketáámá unítîq-aikaraq ⁵ yúma mamá uí-áíkárác kényawarapaunatae. máqte-qtataakoma Áánûqtumma aónaiyabama aapi aúyaráimma ketáámá kényawarapaunatae. máqte-tuyanamma yatâmma yáqtoqmataa mamá Ítu Káríqto tiníq umá kéwaraunatae. ⁶ yemá náayuwabi yeqtí yóyaukakemma téta “ketáámá Ítu Káríqton anaaé kéwaraunatae” kététemanibo wemá tiníq íma o-yúhá

ketáámá yemmá táí-meyamma yiménáqtáa yokaa kéunatae.

⁷ Korítiani-marupaqa keráwáqtí túrakaqa nói-qtataarabi abarokáq uráiqtabama aónaaro. min-nákómá náawabi téna “kemá Ítu Káríqtonnamune” tínna-waigoma maannáyaba aákaq maraíno. ketáágáráqá Ítu Káríqtonnamunatae. ⁸ kemmá Áánûqtuma náápaamma tímikaiqtaba túma mamé uí-áímmá ôriq umá túnnama paá taákaq máráaro. kemá keráwáqá mamá akoqnáá ónáápoaq mirán-áímmá kétune. aati-aatimá kemá keráwáqá íma mamá yawarápanaaq mirán-áímmá kétune. ániibo ketááyabama tigaemá íkeune. ⁹⁻¹⁰ min-nákómá téna “Póroma wení aúba-wannaanapo keráwáqá mamá ikatíq umátikanena kéíye” tinnama minnâ íma árain-aimma kétéíye. kemá itáunama yaímma-wayukama keqtábá téta “wení aúba-wannaagoma anómma akoqnáá-aimma kétimanibo wemá paá pááqyamma aqnún-náqá máitana wenáagoma íma kateko kéíye” téta keqtábá kéte. ¹¹ mi-káyúkámá yemmá keqtááyábá maará téraq timá yímero: “Korítiani-marupaq yemá íyamma yeráwáqtí yáaikoma miráuma népaq máeta aúbabi agatáánîq íniye.” téraq timá yímero.

¹² mi-káyúká yemá yetábá anón-aimma téta yeqtí yúma maméta uyátáaniq umá ketáámá íma mirá-onunatae. yemá yenamáárîq yeqtí ámáan-ainapo yetábá maqma káonaae. neginaagí kéo. ¹³ ketáámá túma mamé uí-áímmá ókaraq-okaraq umá tíq-tiq umá íma tenúnatae. ketáámá Áánûqtuni ámáan-ainapo ketábátáá kenamáárîq maqma káonaunanataa keráwákáq wení átê-wataama táyábá

keqtaámá Áánûqtuma mayaímá tímikaiqtaae.
 14 aati-aatimá ketáái náápaamma Áánûqtuma tímikai-waigoni ámûraapaqtaa íkéunataamibo Korítiani-marupaq keráwáqtôpaq uráunataama Áánûqtuni náápaakon aménáápáqá uráunatae.
 15 miráitaqtaa ketáámá yaímma-yuma keráwápi mayaímá máyáaqtabama ketáái túma íma múte maméta kéuyunatae. ímibo keráwáqti itáiq-itaiq umá yáqtorai-yataakoma anóniq ínnaa aónanaqtaa kéunatae. ánibo Áánûqtuni ámáan-aimma keqtaáyábá waráiyanaama keráwáqá tíwáqnaa umátaa átê-wataama mamé wéyáwé iyábátáa keqtaámá kétéikaiqtaae. 16 keráwáqá tíwáqnaa íyaqtaama átê-wataama Ítuqtaba uyátá-maqma népaq-marabiqtaa kanaarácq timá-yimenunatae. káqo-nakoma áqa waabá-káyúkátí yúbácq timá yímikainamarukaqa timá-yimiyabama ketáámá íketikaiqtaae. ánibo káqo-wama matáina-mayaiyabama ketáámá túma mamé uí-áímmá ítenunatae. 17 náawabi aúma mamé uí-áímmá tínénama uyátárai-nakoqtaba tíno. 18 abo mi-káyúkámá náayuwabi yeqti yúma maméta úyô-yuyabama Áánûqtuma íma kákaiye. mi-káyúkámá náayuwabi uyátárai-nakon-awíqa maméta úyô-yuyaba wemmá kákaiye.

11

1 ánibo íbêqa áráwáa umá yaímma-wataama itáaro. yaímma óq-wayukama téta “min-áímmá neginaagí-aine” tínoe. 2 minnáe. waagómá ánáakoqtaba kárún-aimma timákáinikaa umá Áánûqtuma keráwáqtábámá káqo-yuti minnáma maíyábá íma kétékaitaq kemá kárún-aimma kétima-tikaune.

keráwáqá paá Ítu Káríqtomma wenamáa wenná máiyaba kétékaiye. miráuma aúgen-inaarugoma waatê íma yagaroqtaréna awaikókákáq áqnáabaq winíkáá umá keráwáqá mamá Ítu Káríqtomma aménáá kéune. ³ naayóbáqá iraaakabayaakómá Íbima kaaqaari-áínápó wemmá makákáine. mimórá-tái-yátáákómá keráwáqá mamá waéqma keráwáqtí túyánámmá Ítu Káríqtonopake mamá paábaq yuwaíyábá táaqa kégaiye. ⁴ min-nákómá Korítiani-marupaq wemá waabá-káyúkátí yúbáqá ketáámá Ítu Káríqtoqtaba timá-timunaiqtaa íma tiráibo wemá óq-aimma kétéiye. wenôpake máyáan-aikoni áaikoma ketáámá timá-timunaqtaa kéitaan-aikoma ôrikaa umá mamé kéuyoe. káqon-aimma kéitaamma keráwáqtí taákoma agaro kéiye. ⁵ mi-káyúkámá téta “Áánûqtuma keqtáá timátíkaraiqtaae” téta kétémanibo yeqtí yáagoma ketáagoni ámûraaq wíyábámá íma itáíq-itaiq kéune. ⁶ kemá íráqôn-aimma waayúkati yúbáq íma kétéunamanibo itaí-yátááqá ketáámá kémayaunaqtaa keráwáqá máqtemma minnáyaba ítama kététagaae. waabá-káyúkátí yúbáqá taígani-tupaama taígani-qtataaqtabataa timá tímikaunatae.

⁷ kemá keráwáqá waabá-káyúkáráq kétéma-timeqa móneqtaba keráwáqá íma ítama aónaraapoq minnáyaba keráwáqá pááqya-tiwiqa kéyamatimeo? kemá ketí túma mamé kuképoaq keráwáqtí túma múte mamé kéuyune. minnáyabama kemá otaanáq kutáuno? ⁸ Áánûqtuni waayúkama káqo-kaqo-marabaq mórabi áíkuyo-yuma keráwáqtôpaq kéyunatama yemá kemmá móneqa yoqmá tíwáqnaa éta tímikaae. ⁹ kemá keráwáqtê máeqa aáwaqa

nanúnayababi naammá waénúnayabama keráwákáq íma ítama aónaraune. Maaterónia-marabake tíbâqawaraa-kayukama yemá kemmá tímikaae. mirá-oqtabama kemá keráwákáq íma mayaímá tíméq arátikaraune. miráitaq aati-aatimá kemá keráwákáq íma mamá káratikaune. ¹⁰ mûtûq árain-aaikomma kemá Ítu Káríqtonopake matáunagaraq kétima-timune. Áánûqtuma náápaamma tímikaiqtaba túma mamé uí-áikón áaimma Karíki-wayukama ketôpake ímayanoe. ¹¹ nôraq itaráq maamirán-áimmá kétuno? miráitaq kemá keráwákáq tirummá íyaq kétimuno? ímiye. Áánûqtuma káonaitaq kemá keráwákáq tirummá kétimune. ¹² miráimanibo kemá keráwáqtôpakemma móneqa íma mayánúnama mirá-onayabama mi káqo-kayukama náayuwabi waabá-káyúkáráq watáama te-yúmá yemá árainmma íma kanaaráq mirá tínoe. minná “ketáái mayaígómá yeqtí mayaígótê móraiq kéiyé” téta árain-uramma íma kanaaráq mirá tínoe. ¹³ yemá kaaqaari-tímáyíkaráí-káyúkámóe. keráwákáq kémakateta yemá Ítu Káríqtoni tímáyíkarai-kayukaraa kéoe. ¹⁴ minnáyabama keráwákáq íma iyánáaq oro. Tááqtaama wemá waayúkati yúrakaqa mórama Áánûqtunopake kaqtó-nakaa kanaaráq aurániye. ¹⁵ miráinata Tááqtaani mayaí-wáyúkámá yemá waayúkati yúrakaqa tímáyíkaraa-kayukaraa kanaaráq auránoe. abo íma iyánáaq oro. anaaékaqa yeráwákáq anónnáma táí-meyamma mayánoe.

¹⁶ naayóbáqá kemá maará téq timá tímikaune. yaímma-wayukama téta ketáayabama neginaagí-aine tiráámanibo keráwáqtí túyánápímmá mirá téqo kéiteqa paá neginaagí-nakon-aama itáaro.

íbêqa túma mamé uí-áímmá pááqyamma tenúne.
 17 maamin-áímmá kemá uyátárai-nakoni náápaakon
 aménáápáqá íma kágayaune. miráuma Korítiani-
 marupaq keráwáqtí aúkáapikemma mi-négínáágí-
 nákómá wetábá taíbaq-aimma ôriq umá kétéye
 miráráá umá kemá tenúne. 18 óq-wayukama
 mi-qtátááqá mayáiyatababi mi-qtátááríqo í-
 yatabama yeqtí yúmo mamé uíyaqa kegáráq ketúma
 mamé uyónúne. 19 keráwáqá neginaagí-wayukati
 yáama kanaaráq kéitaapoaq ketáagaraq itáaro.
 20 káqo-nakoma keráwáqtábá wení ánná-wayukaraa
 máigaae téna tin-nákón áama keráwáqá kéitaae.
 aáwaqa kámeq wemmá ayúwáawana keráwáqtí
 túyánámmá kéyabitiye. wemmá ayúwáawana
 wenaúma maména kéuyena anaaéaq keráwáqtí
 tóíqa yuraapániye. 21 kemá aqnún-náqá máepoaq
 keráwákáqá miráíyaq kéumatikauno? miráimanibo
 íbêq-kanaaraqa máqte-kayukama yeqtí yúma maméta
 kéuyoe. miráinaq íbêqa kegáráq neginaagí-nakoraa
 umá túma maméq uyónúne. 22 mi-káyúkámá
 náayuwabi yeqtí yúma maméta úyômma yemá
 Íbaru-wayukabiyo? kegáráq Íbaru-naqune. yemá
 Ítiráaeo-wayukabiyo? kegáráq Ítiráaeo-naqune. yemá
 Áábaraan-anna-wayukabiyo? kegáráq Áabaraan-
 annabike-naqune. 23 yemá Ítu Káríqtoni kaqtó-
 wayukabiyo? kemá mi-máyáiyábámá uyátá-
 maqma íráqôniq kéune. itáaro. taígani-taoqa
 minnáyaba ánná-naupaq máqce-uraune. taígani-taoqa
 ketúraqa yátarakekaraq tebûqa yimí-ánnárákékáráq
 tikakaae. miráuraamma taígani-tupaobaoq kemá
 kanaaráq minnáyabama íma yorautónúne. taígani-
 taoqa tebûqa tímikaaqtabama púyôwaniq uráune.

maaminnáyaba túma mamé uí-áikómá neginaagí
 kéimanibo ²⁴ káqo-kaqo-kanaaraqa Ítiráaeo-wayukama
 móra-tiyaapaq-yupaama tebûqnapo taíganimma
 (39) túma yurákáae. ²⁵⁻²⁶ káqo-kaqo-kanaaraqa
 kaumo-yúpáámá yáánápó tíkakaae. móra-taoqa
 óqtanapo iyaabóma tíkakaae. kaumobáq únópi-
 kááréibímmá máunana yokíkáiye. móra-taoqa
 únókón ámûraaqa móra-wagaagaraq nokáákaraq paá
 mayaqqmé uréire uráunama mibáqá kuti-nópímmá
 nommá ôriq umá aúgípimma paá aqtaráune.
 yaímma-taoqa moyá-káyúkámá yáqtoqma tiwíkaae.
 yaímma-taoqa ketí waayúkama Ítiráaeobakemma
 tíkamma kéwaraawata óq-taoqa Yéqtaaeo-wayukama
 tíkamma wakááe. anó-marupakaraq kaqqmáapaqa
 waayúkama íma máa-marabakaraq únópitábáqáráq
 ikatíq kéunata kaaqaari-tíbáqáwááráá-káyúkágáráq
 yemá kemmá mamá ikatíq umátikaraae.
²⁷ kemá ketí mayaímá matéq kammáa uráune.
 yaímma-taoqa kemá túmá íma waéq aáwaqtababi
 noqtábámá táayaba uráune. taígani-tupaama
 aáwaqa áraimma íma naráune. kemá yaugíqtábá
 kéunana ketí unáákáqtôgaraqa íma wáqe-uraiye.
²⁸ máqte-tupaama ókon-oko-kayukama Ítuqtaba
 áikuyoqtabama kemá taíbaq-tuyanamma ítaraune.
²⁹ yeráwápiké yaímma-yuma aqnúnîq kéowaqa
 yeráwáqtábábóaq kegáráq aqnúnîq kéune. ániibo
 yaímma-yuma yemmá yíwíqma kúmiq-yataapi
 mamá kéyikaawanama minnáyabama kemmá
 týamma kéiye. ³⁰⁻³³ Tamáátikati-marupaqa anómma
 yabíkái-naqa (kíni) Arétatima wení kawáá-
 wáyúkámá timáyíkáitata máqten-aukapaq yabíkéta
 kemmá yáqtoraneta urááe. miráimanibo ketí

aanábó-wáyúkámá kamaágupi tiwítikareta ánnáma kúmaketa motóqapike yabitimá márû-kurugoni aaumépaq tiyúwáawaq péqmareq kóuraune.

kemá túma mamé uí-áímmá tennamá maami-qtátáákómá keráwáqá tiráatimma kemmá mamá aqnún-nákáá káuqtikaiye. Áánûqtuma uyátárai-naqa Ítu Káríqton aboámá ketaimma maami-qtátááqtábá kemá kaaqaari-áímmá íma kétune. wenáwîqa watúq-watuq umá múte yaúyóro.

12

¹ ketí náápaqtaba túma mamé uí-áímmá neginaagí-yataaqanibo paá móragaraq tenúne. íbêqa ketí kaikáá qtátááqtábágáráq uyátárai-nakonopake awaaméq-yátááqtábágáráq tenúne. ² kímora-naqa Ítun anaaé kéwarai-naqa aónaunana wemá páátákáá Áánûqtuni mú mikákáá yanaa-márúkáq yaúmena utáiyé. min-nákómá wenaúraraq utái paá arun-íyápóáq utáiyó? kemá íma kéitaunamanibo Áánûqtu wenamáa kéitaiye. minnámo pááq uráimma naayóbáqá títaupake kaayaqté-kaayaqte-karitimaatima kégoiye. ³ ókaraq kétune. wemá wanaúgaraq máqe urárani íyaq wenaúgaraq máqe uráraniyo? kemá íma kéitaune. Áánûqtu wenamáa kéitaimanibo kemá itaúnama áraimma wemá páátákáá Áánûqtuni mú mikákáá íráqô-marukaq utáiyé. ⁴ mibáqá ítarai-qtataaqtabama watáanapo kanaaráq íma tewánîq uráiyé. maami-qtátááqtábámá maa-márábí-káyúkámá yeqtí yóyaukakemma íma tero. ⁵ miráuma min-nákóqtábámá túma mamé uí-áímmá kétupo kenamáárîq ketábámá ítenune. mi-qtátáákómá

keráwáqá tiráátimma kemá aqnúnîq únna-yataaqtaba yenamáa mi-qtátááqtábá túma mamé uí-áímmá tenúne. ⁶ kemá ketábá túma mamé uí-áímmá tennamá kemá neginaagi-nakaa íma ónúne. ímiye. árain-ain-aatuqma tenúne. ááqibo kemá túma mamé uí-áímmá íma tenúne. watáama téq nōrawabi únna-yataakoma waayúkama mamá ketí árain-aaimma káyiraatiye. kemá ketí árain-aikoqtabama íma uyátá-maqma máunaboq ketí túma íma mamé uyónúne. kemá ketábá túma mamé kéuyonatama waayúkama yeqtí yúyánápímmá tétama “wení árain-aikoqtabama uyátá-maqma wemá anómma máíye” téta tínomanibo min-áímmá íma áraíne.

⁷ kemá anómma íráqô-qtataaqa aónaunayabama ketí túma mamé uíyábámá Áánûqtumma íma kákaiye. miráuma wemá kemmá tútiq-yataaqa tímikaitana ketúraqa areriyagoni áwáyaakoraa kéíye. miráuma mórana Tááqtaani kaqtó-nakoma kemmá tebûqa tímínikaa kéíye. kemmá mamá aménáápáq tikáitaq máunaboq ketí túma kanaarácq íma mamé uyónúne. ⁸ kemá uyátárai-nakomma maami-qtátááqá matuwaíkáae téq kaumobácq ítama aónaraunamanibo ⁹ wemá maará téna kemmá yauwécqma tímá tímikaiye: “wenamáa ketí íráqô-qtataakoqtaba emá kéone. miráitaa emá aqnúnîq kéonanama ketí akoqnáágoma emmá íráqônîq umákaitana akoqnáá páácq kéíye.” téna yauwécqma tímá tímikaiye. miráinaq kemá aqnúnîq únnyabama túma mamé uí-áímmá kétenana Ítu Káríqtoni akoqnáágoma kemmá yaútûma ánáakutikaniye. ¹⁰ Ítu Káríqtoqtabama aqnúnîq iyábámá kemá timuqá kémarauene. kemá yikárarán-áímmá

kémayeq tú-tiqa kémayaune. ókon-okomma ummaa-yátááqá kémayaune. waayúkama kemmá mamá táíq kéumatikaae. taíbaq áwáábíq-yataaqa abarokáq pááq kéimanibo máqtemma mi-qtátááqtábá Ítu Káríqtotababoaq itó-uma akoqnáá kéune. mirái-qtataakoma ketôpaq yiqtábámá kemá timuqá kémaraune. kemá aqnúníq únnama mikákémmá mi-kánáárq kemá akoqnáá-naqa káuraune.

¹¹ kemá neginaagí-nakaa kéumanibo keráwáqá kemmá mamá túma mamé uí-áímmá kétimantikaiye. keqtábá túma mamé uígóníq-wayukama umá máero. kemá íma anó-naqa máunamanibo mikááqáári-tímáyíkarái-káyúkátí yiménáápáqá íma máune. ¹² keráwáqá kétimonaawaq kemá máqte-qtataariq únna-waigoma áraimma tímáyíkarai-kayukati yáaimma keráwáqá kétiraatiye. ánibo Áánûqtuma kekáké anón-awaameq-yataakaraq anó-mayaigaraq kémayaitaq keráwáqá aónaraae. ketí namuro-wáyúkámá kemmá mamá táíq kéumatikaamanibo kemá paá miráuqte kéuyunaq aónaraae. ¹³ káqo-kaqon-aukapakemma Áánûqtuni waayúkama mórabi áíkuyo-yuti aúkápikemma kemá keráwáqtábá márú mikákáá pááqyan-iraq umátikarauno? kemá keráwákáqá meyáqtábá íma ítama tímonaraunapoq minnáyabawaq keráwáqá tirummá kéiyó? kemá kerawáqá íráqôniq umátikaunayaba keráwáqá ítama aonéq “ketí kúmiqa paábaq matuwéq tiwikátúwáaro” téraq tenúno?

¹⁴ íbêqa kemá kaumobáríq umá keráwáqá ko tímónanaaq yokaa kéune. ánibo keráwáqá kemmá yaímma-yataaqa tíméq tíwáqnaa ínôqtabama íma ítama aónanune. keráwáqtí móneqtabama kemmá

íma kétékaiye. ímiye. Ítukaq itáíq-itaiq ínôqtaba kemmá keráwáqtábá kétékaiye. itáaro. ketáámá iyápóanaaqtabama yinóboyuma “aáwaqa yímero” téqtaa íkétunataae. ímibo yinóboyuma aáwaqa yeqtí iyápóanaamma “yímero” téqtaa kétunaqtaa keráwáqá ketí iyápóraa umá mááe. ¹⁵ keráwáqá tíwáqnaa iyábámá ketí máqte-qtataakaraq ketábágáráq keráwáqá timénúne. miráiyabama kemá timuqá kémarauone. kemá miráuma keráwáqá ketirummá kétimenaqa keráwáqá kemmá keráwáqtí tirummá paá pááqyamma kanaarác timínô?

¹⁶ yaímma keráwápíké maará téta tínoe: “áraine. Póroma keqtáá yama kétimonenama meyámmá íma matáiyé. áaqibo wemá aúyánákárác-nákómá máena keqtáámá makáqma tiwíkaiqtaae.” téta tínoe. ¹⁷ keráwáqá kéítaae. maamin-áímmá íma árain-aimmiye. mi-káyúkámá yemmá ketí aúbagaraq keráwáqtôpaq timáyikaunata maméta o-yúmá yemá keráwáqá makáqma tiwíkáo? ímiye. ¹⁸ kemá Tááítatimma keráwáqtôpaq wíkáae téq inaa tiráune. ánibo kemá óqa túbâqawaaraa-naqa timákaunana wetê yagaroqtamá uráiyé. Tááítatima keráwáqtôpakemma yaímma-yataaqa wetábáwác matáiyó? ímiye. wetê ketéma mimórá-Áókác-Áágóní anaaé kéwarauyana kerátái táaikoma mimóráíq kéiyé.

¹⁹ keráwáqá túyánámmá itáamma kerátámá keráwáqtí túbáqá anónná-aimma teyúyô? kerátá ímiye. kerátámá nóinainabi Ítu Káríqtoma “tekaao” tin-áímmá kerátámá kétima-timuye. ánibo kerátámá Áánûqtun-aurakaq kétima-timuye. kerátái tókáin-aanabo, kerátámá máqte-qtataariq úyamma keráwáqá

tíwáqnaa íyábá mirá kéuye. ²⁰ kemá mibáq ko yamá onnamá keráwáqtí tááikoma kemmá tikáiniraq umá máiyaraq timónanuno? keráwáqá kemmá timónaneq túyánámmá ítáan-iraq umáwaq máeraq ónúnô? minnáyaba kemá netuq-túyánámmá kéitaune. keráwáqtí aúkápimma ááíq-aikaraq kárún-aikaraq tíyámma í-yátáákáráq aúyababa í-ááikáráq tikaárán-áikáráq káqowa-kaqowamma timá táíq umákai-aikaraq mi-máqtén-ááímmá keráwápímmá wáinaraq ko aónanuno? yaímma-yuma yeqtí yíwíqa múte kéyauyeta máqtemma mimórá-túyánákáq íyaq máiyaraq ko aónanuno? ²¹ keráwáqtôpaq onnamá Áánûqtun-aurakaq keráwáqtábámá tigeayábáwáq ónúnô? keráwáqtábá kemá taíbaq-tuyanamma kéitaune. yaímma keráwápíkémmá náayuwabi kebó-áímmá tarôq éq túranannama aráaqtabama keráwáqtí kúmiq-yataapikemma íma waékáiyaga kemá tiruqtabá ôriq umá umátikanune.

13

¹ íbêqa kaumobáríq umá keráwáqá yama timónanaaq kéune. Áánûqtuni watáama agamatá-kánnáábí téna kímora-nakoma káqo-nakomma aúbi maráinaqa kaayarábi kaumo-yúmá mikáq máiyayuma mimórá-áín áátuqma tero. ² keráwáqtôpaqa kaayapáríq umá uráunama kemá kékén-áímmá timá tíkaraunama móragaraq keráwáqtôpaq ónáá kéeq kékén-áímmá kétima-tikaune. minná kemá keráwáqtôpaqo móragaraq wéqa kúmiq-yataariq kéo-kayukama paru-yátááqá íma yiménúne. ³ Ítu Káríqtoma ketáarake watáama áraimma tínaraq

itánáae téraq kéteo? Ítuma wemá íma aqnún-náqá máimanibo keráwápímmá akoqnáá-nare. ⁴ owé. miráimanibo wemmá kaapaq-yátáq arááparaamma aqnún-náqá máqe-uraimanibo Áánûqtuni akoqnáárakemma móragaraq wemá paá máiye. ketáámá Ítuma aqnúnîq uráiniq umá mórai q umá aqnúnîq kéunataamanibo keráwáqtábámá Áánûqtuni akoqnáárake wetê yagaroqtamá mánunatae.

⁵ miráuma kenamáárîq maqmá aónaaro. maamináyataba abáá umá aónaaro. minná itáiq-itaiq í-yátáaqá yáqtoqma akoqnáá urááo? Ítu Káríqtoma árainma keqtí tirunóbáqá máiye téraq kéitaa? weqtábá keráwáqá ímo ítareqa keráwáqá aammá arábaraae. ⁶ miráimanibo ketáámá íma aammá arábaraunatae. minnáyaba keráwáqá itaíkáae téq kêtune. ⁷ keráwáqá otaammá íma kuígáae téqtaa ketáámá Áánûqtukaq nunamummá kêtunatae. yaímma-yuma téta keqtááyábámá “aammá arábaraae” kéte. aammá ketáá íma arábáúnayabataa minnáyaba keráwáqá tiráátenaqtaa ketáámá nunamummá íketunatae. ímiye. keráwáqá arutaígáae téqtaa minnáyaba ketáámá nunamummá kêtunatae. ⁸ ketáámá kenamáárîq árain-aikoma kanaarâq íma awéqtátuwanunatae. ketáámá paá kanaarâq mirá-onunatae. ⁹ keráwáqá akoqnáá kéowaqtaama minnáyabama ketáámá timuqá kémaraunataamanibo ketáámá aqnúnîq únnayabagaraqtaa timuqá kémaraunatae. miráitaqtaa Áánûqtu keráwáqá mútûq mamá íráqôniq umátikaniqtabagaraqtaa nunamummá kêtunatae. ¹⁰ minnáyaba kemá

nékake maamin-áúbámá keráwáqtôpaq kágayaune. miráinaq kemá keráwáqtôpaqo ko yamá kéonanama keráwáqtí táaikoma kemá keráwáqá táí-meyamma tímígónîq umá kemmá ítiraatino. keráwáqá mamá akoqnáá íyábá uyátárai-nakoma wení náápaamma tímikaiye. min-náápáámmá keráwáqá mamá táíq umátikayaba ítímikaiye.

¹¹ ketíbâqawaayuo, íbêqa ketí wataáama timá ánatanune. keráwáqá mútûq íráqôniq umá auráiyátábá maqamá aónaaro. ketáama kéitera q mimórá-túyánákáq máero. kaayoné-yátáákógáráq máero. ánibo Áánûqtuma arummá amí-yátáákáráq kaayoné-yátáákóní áaimma máena keráwáqtê yagaroqtamá mániye.

¹² ye-wátánónáaráá umá káqowa-kaqowamma tiyáamma wenamí-kanami kéeq tótó kéumayikeraq miráo-maarao-aimma tímáyíkáaro. Áánûqtuni waayúkama máqtemma maakákémmá yemá keráwáqtábá “miráo-maarao” téta kétimatikaae.

¹³ uyátárai-nakoma Ítu Káríqtoni íráqô-qtataakogaraq Áánûqtuni akaí-yátáákógáráq Aokaq-Áágóní aanábóráá-qtátáákómá keráwáqtê yagaroqtamá waíno. ¹⁴ missing?
kemá Póroma
Tímotigarare.

áugen-anona-anon-aimma
Genesis 12-22 and The New Testament in the Usarufa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Buk Stat long
tokples Usarufa

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Usarufa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

0cfeeb85-a1ae-5e2f-a3f0-4c221d1d6c84